

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Politidirektoratet

Deres referanse:
21/5609

Vår referanse:
21/141720 - 39

Dato:
01.02.2022

Politidirektoratets hørings svar - Høring - Utredning om foretaksstraff og korrupsjon

Politidirektoratet viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 12. oktober 2021 der enkeltpersonsutredning om foretaksstraff og korrupsjon ble sendt på høring. Det vises videre til Politidirektoratets brev av 7. og 21. januar 2022 der direktoratets mottatte høringsinnspill fra underliggende organ ble oversendt departementet. Høringsfristen var 11. januar 2022. Politidirektoratet har i tidligere dialog med departementet bedt om og fått utsatt høringsfrist til 1. februar 2022.

Samtlige enheter i politi- og lensmannsetaten mottok høringen direkte fra departementet da denne ble sendt på høring i oktober 2021. Politidirektoratet har innhentet innspill fra etaten og har mottatt innspill fra Oslo og Øst politidistrikt, som tidligere er blitt oversendt departementet. Politihøgskolen har også gitt innspill på høringen. For ordens skyld ligger nevnte innspill også ved dette hørings svaret fra Politidirektoratet.

Politidirektoratet viser til og tiltrer vedlagte høringsinnspill fra Politihøgskolen, Oslo politidistrikt og Øst politidistrikt, som i det vesentlige har sammenfallende vurderinger av endringsforslaget. Politidirektoratet fremhever særlig vurderingene i de nevnte innspillene omkring forslaget om et mulig strengere skyldkrav knyttet til illeggelse av foretaksstraff i høringsnotatets punkt 7.5. Her foreslås det som alternativ at skyldkravet for foretaksstraff skal speile skyldkravet i det aktuelle straffebudet. Politidirektoratet er i likhet med Politihøgskolen, Oslo politidistrikt og Øst politidistrikt negativ til forslaget, ettersom det vil kunne være til hinder for effektiv bruk av foretaksstraff.

Det vises for øvrig til de vedlagte høringsinnspillene.

Politidirektoratet

Med hilsen

Kristine Langkaas
Seksjonssjef

Kristin Holter Næss
Rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Vedlegg:

Høringssvar OPD - Foretaksstraff og korrupsjon - delbesvarelse vedr. adm. sanksjoner

Høringssvar OPD - Foretaksstraff og korrupsjon

Høringssvar fra Politihøgskolen - utredning om foretaksstraff og korrupsjon

Høringsinnspill Øst politidistrikt - Utredning om foretaksstraff og korrupsjon

Politidirektoratet
postmottak

OSLO POLITIDISTRIKT

Deres referanse:
21/141720-4

Vår referanse:
21/141720

Sted, Dato
Oslo, 18. januar 2022

Høringssvar - Foretaksstraff og korrupsjon

1 INNLEDNING

Det vises til Politidirektoratet (POD) sin anmodning om høringsinnspill i brev av 15. november 2021. Høringen gjelder enkeltpersonutredningen til advokat Knut Høivik "Foretaksstraff og korrupsjon" av 26. mai 2021.

Oslo politidistrikt (OPD) ble i brev av 22. desember 2021 fra POD innvilget en utsatt frist til 20. januar 2022 med å inngi merknader. I brevet ble vi bedt om å kommentere utredningens pkt. 7.5.8 innen 3. januar 2022. OPD besvarte dette samme dag. Svaret vedlegges for ordens skyld.

Vi har i forbindelse med vårt arbeid med høringsuttalelsen innhentet høringssvar fra Oslo statsadvokatembeter (OST) og Øst politidistrikt (ØPD). Høringssvarene er grundige og veloverveide og OPD tiltrer i det vesentlige det som fremkommer når ikke annet fremgår nedenfor.

2 HOVEDDEL

2.1 Foretaksstraff for enkeltpersonsforetak, pkt. 7.2.1.3

OPD støtter forslaget om å presisere at bare enkeltpersonsforetak med flere ansatte omfattes av reglene om foretaksstraff, og tiltrer begrunnelsen i pkt. 7.2.1.3.

Utkastet til straffeloven § 27 bør imidlertid endres slik at for enkeltpersonforetak får reglene om foretaksstraff *tilsvarende anvendelse på innehaveren* av enkeltpersonforetak.

Bakgrunnen for dette er at et enkeltpersonsforetak ikke er et selvstendig rettssubjekt, verken skatterettslig, sivilprosessuelt, tvangsprosessuelt, konkursrettslig, pengekravsrettslig eller

OSLO POLITIDISTRIKT

kontraktsrettslig, se bla i Rt.2007 s. 785 (avsnitt 19). Et enkeltpersonforetak kan best karakteriseres som en fysisk person som er registrert som næringsdrivende.

I forslaget til endring av straffeloven § 27 er det tilsynelatende lagt til grunn at enkeltpersonforetaket som sådan er straffesubjekt. Det vil skape en rekke uheldige og utilsiktede virkninger. For det første vil det rokke ved den løsningen som gjennomgående er valgt i norsk rett: At enkeltpersonforetak ikke er egne rettssubjekter – det er det innehaveren (den fysiske personen) som er. Å velge en annen løsning i strafferetten vil være uheldig. For det andre vil det skape en rekke praktiske uheldigheter: Antakelig kan ikke et sivilt rettskrav tas med i straffesaken mot et enkeltpersonforetak. Sivile krav skal i utgangspunktet følge tvistelovens regler og etter gjeldende sivilprosess skal erstatningskrav reist mot enkeltpersonforetak (og ikke innehaveren) avvises. Videre vil en eventuell dom på både erstatning, inndragning og bot i utgangspunktet ikke kunne tvangsfullbyrdes, da tvangsfullbyrdelse mot enkeltpersonforetak ikke er mulig, jf. Rt.2007 s. 785 (avsnitt 19). I praksis vil man i slike tilfeller antakelig tvangsprosessuelt identifisere innehaveren med enkeltpersonforetaket, slik at tvangsfullbyrdelsen kan skje mot innehaveren. Men det er unødvendig og uheldig at lovgivingen legger opp til slike prosessuelle krumpring.

For ordens skyld nevnes at dette er et spørsmål om hvem som er pliktsubjektet for reglene om straffansvar for enkeltpersonforetak (altså hvem som tiltales og straffes), ikke et spørsmål om partsrepresentasjon, jf. høringsnotatet pkt. 11.4. Partsrepresentasjon vil bare si hvilken fysisk person som kan utøve partsrettigheter – å være partsrepresentant vil ikke medføre at representanten selv tiltales eller straffes.

2.2 Skyldkrav ved foretaksstraff/tilregnelighet, pkt. 7.5/7.6

OPD tiltrer høringsuttalelsen fra OST med hensyn til dette spørsmålet. Først og fremst må norsk straffelovgivning være i samsvar med krav i EMK/EMD og i henhold til HR praksis. OPD tiltrer også OST begrunnelse for at skyldkravet ikke er "strengere" enn at uaktsomme overtredelser rammes. OPD ser ikke at det er grunn til at skyldkravet følger skyldkravet i den aktuelle straffebestemmelsen slik Høivik foreslår i sitt alternativ 2, pkt. 7.5.7.2, b).

OPD tiltrer også OST vurderinger knyttet til spørsmålet om tilregnelighet.

2.3 Krav om tilknytning mellom lovbruddet og foretaket – "på vegne av", pkt. 7.8

OPD tiltrer Høiviks beskrivelse av vilkåret "på vegne av selskapet". OPD ser imidlertid ikke behov for å endre bestemmelsen. Dersom bestemmelsen endres må drøftelsen om bakgrunnen for endringen medtas i forarbeidene til endringsloven.

2.4 Særlig om tilknytningskravet i konsernforhold og oppdragsforhold, pkt. 7.9

OPD stiller seg positiv til Høiviks forslag om å tydeliggjøre straffansvar for morselskaper og oppdragsgiver for straffbare forhold datterselskaper og oppdragstakerforetaket har begått. OPD tiltrer Høiviks anbefalte løsning som fremgår av pkt.7.9.5.5 alternativ 3, om at det utferdiges en særskilt regel om foretaksstraff for passiv medvirkning til lovbrudd i konsernforhold og oppdragsforhold.

OPD mener for det første at det å tydeliggjøre straffansvaret i lovtekst vil ha god forebyggende effekt for de foretak som opererer som morselskaper og oppdragsgivere. Dette begrunnet med at de vil få en klar oppfordring til å besørge at datterselskap/oppdragstaker opptrer innen lovverket.

For det andre mener distriktet at lovreguleringen kan bidra til å hindre rettsprosesser med uklart utfall. OPD støtter helt ut Høiviks syn 7.9.5.5 (side 147) at spørsmålet om rekkevidden til passiv medvirkning ikke bør overlates til Høyesterett i enkelt saker. Dette vil kreve formentlig stor nedlagt arbeidsinnsats fra både politi- og påtalemyndighet og på andre siden et potensielt stort omdømmetap for foretaket som kan være vanskelig å bli kvitt selv om foretaket ender opp med ikke å bli straffet. OPD mener da at det mest hensiktsmessig å lovregulere akkurat dette medvirkningsansvaret, selv om vi mener at dagens rettsstilstand også innbefatter et passivt medvirkeransvar for morselskap/oppdragsgiver.

I og med at det er passiv medvirkning som foreslås regulert etter alternativ 3, så mener OPD at det er åpenbart at også den aktive medvirkningen kan medføre straffansvar etter normalordningen som følger av straffeloven § 15, dette i tråd Høiviks synspunkter under pkt. 7.9.4.1. OPD anbefaler likevel at departementet omtaler dette særskilt om den følger forslaget til Høivik, slik at enhver tvil rundt dette blir eliminert.

For det tredje vil distriktet særlig fremheve at lovregulering av et passivt medvirkeransvar opp mot oppdragsgivere vil ha en nyttig effekt opp mot bekjempelsen av arbeidsmarkeds kriminalitet (a-krim). Det er særlig a-krim sakene som relaterer seg til såkalte fiktiv faktureringsaker (fik-fak) vi har i tankene. I denne typen saker engasjerer oppdragsgiver en oppdragstaker, denne oppdragstakeren engasjerer en oppdragstaker igjen for det samme oppdraget, i hvert fall ser det slik ut per kontakt, faktura og pengestrøm ("på papiret"). Denne oppdragstakeren som tilslutt får oppdraget, i hvert fall slik papirene viser, tar pengene ut kontant. Politiets hypotese er at nettopp disse pengene går tilbake til en av oppdragstakerne i kjeden til å berike seg selv og/eller til å avlønne arbeidere som har utført arbeidet "svart". Ved fik fak unndras ikke bare skatter og avgifter til det offentlige, men presser ut øvrige legale aktører da de ikke klarer å konkurrere på pris. Det er særlig to sårbare bransjer for denne type kriminalitet: For det første post, pakke og budbilbransjen og for det andre bygg- og anleggsbransjen. Det kjennetegner at "hovedoppdragsgiveren" er forholdsvis store, kjente og seriøse aktører i bransjen og at trenden de senere år er at de beror virksomheten sin på mange underleverandører/ oppdragstakere i stedet for å ha dem ansatt. Trenden øker risikoen for at fik-fak oppstår hos oppdragstaker. Hva gjelder budbilbransjen vises til "Arbeidslivskriminalitet i transportbransjen" utgitt av A-krim senteret i Oslo og Akershus utgitt i oktober 2019. OPD mener at det har skjedd en ansvarspulverisering i kraft av denne trenden og mener at en ved en lovfesting av et passivt medvirkeransvar i større grad vil gjøre det mulig å stadfeste et ansvar for "hovedoppdragsgiver". Etter distriktets syn vil det være ansvarsbetingende for "hovedoppdragsgiver" hvis de ikke kan dokumentere at de har gjennomført kontroller av sine oppdragstakere. Det bes eksplisitt fra departementet å ta stilling til hvordan de mener passivt medvirkeransvar er relevant for akkurat denne kriminalitetstypen; særlig opp mot straffebestemmelsene i skattebetalingsloven. OPD understreker at skal denne trenden noen gang snu så er vi helt avhengig av at "hovedoppdragsgiver" tar et langt større ansvar enn de gjør i dag. For å vise et konkret eksempel på hvor alvorlig og samfunnsskadelig dette er så vises det til HR-2021-987A.

2.5 Fjerning av foretaksstraffens fakultative karakter, pkt. 8 og pkt. 9.

OPD støtter ikke Høiviks forslag om å fjerne "kan" skjønnnet og erstatte det med en rettstridsreservasjon. Vi tiltrer høringsinnspillene fra OST og Øst PD på dette punktet.

2.6 Bør straffereaksjoner mot foretak standardiseres, pkt. 10.

I utredningen foreslås det at foretakets økonomi skal spille en mer dominerende rolle ved utmålingen av botens størrelse enn hva den gjør i dag. OPD er enig i dette. OPD kan imidlertid ikke tiltre noen av de to alternativene som Høivik stiller opp for en slik beregning. Sett i sammenheng med Høiviks forslag om offentliggjøring av forelegg (som OPD tiltrer – se pkt. 2.10) vil man kunne opparbeide et større erfaringsmateriale å vurdere forelegg ut fra.

Retningslinjer for utmåling av bøtestraff utover momentene i strl. § 28 og § 56 bør utarbeides på sentralt nivå i påtalemyndigheten.

2.7 Samordning med administrative sanksjoner, jf. pkt.11.13.

OPD slutter seg til forslagene og begrunnelsene om samordning med administrative sanksjoner.

2.8 Partsrepresentasjon, pkt.11.4.

OPD slutter seg til forslaget om og begrunnelsen for presisering av hvem som representerer foretaket, pkt.11.4.

2.9 Ikke selvinkrimineringsvern for foretak, pkt.11.5.

OPD slutter seg til forslaget om og begrunnelsen for at foretak ikke skal ha selvinkrimineringsvern, pkt.11.5.4.3.

2.10 Betydningen av foretakets selvrapportering, pkt.12.

OPD slutter seg til forslagene og begrunnelsene om betydningen av foretakets selvrapportering.

2.11 Offentliggjøring av forelegg og henleggelsesbeslutninger mot foretak, pkt.13.3.

OPD slutter seg til forslaget om og begrunnelsen for offentliggjøring av rettskraftige forelegg gitt til foretak, pkt. 13. Det er viktig med en ensartet straffeutmåling også overfor foretak. Publisering, for eksempel på Lovdata, vil være et viktig steg for å sikre dette. Det vil også gi bidra til straffens preventive virkning.

OPD er av den oppfatning at det vil være mest hensiktsmessig om rettskraftige forelegg til foretak publiseres på Lovdata. Det er plattformen for avgjørelser fra domstolene og mange tilsynsorgan, eks Statens sivilrettsforvaltning, Erstatningsnemda for voldsofre og Statens helsepersonellnemd. Det vil være tungvindt dersom vedtatte forelegg mot foretak skal

publiseres på en egen plattform. Antakelig bør politiets saksbehandlingssystemer også tillate at andre tilbydere av rettslige informasjonssystemer automatisk får tilsendt disse foreleggene.

2.12 Presisering av at korrupsjonen har et korrupt formål, pkt.19.4.

OPD er sterkt imot Høviks forslag i utredningens pkt.19.4 om å legge til et krav om korrupt formål (påvirkningsformål) i strl. § 387. Etter vårt syn vil et slikt tilleggsvilkår vanskeliggjøre bevisførsel i korrupsjonssaker. En påpeker, som OST i sitt høringssvar, at det finnes lite eller ingen rettspraksis på at man blir domfelt for korrupsjon dersom man må se helt bort fra at det foreligger et påvirkningsmoment.

2.13 Kriminalisere grov uaktsom medvirkning til korrupsjon, pkt. 19.9.3.

OPD tiltrer Høviks forslag om å kriminalisere grovt uaktsom medvirkning til korrupsjon. Vi viser til vårt pkt. 2.3 om tilknytningskrav i konsernforhold og oppdragsforhold hvor dette er særlig viktig. Ettersom strafferammen bare er ett år for grovt uaktsom medvirkning til simpel korrupsjon og to år for grovt uaktsom medvirkning til grov korrupsjon foreslås en særlig foreldelsesregel tilsvarende strl. § 381 om skattesvik.

2.14 Begrense bestemmelsen om påvirkningshandel til påvirkning av offentligrettslige beslutninger, pkt. 20.3.

OPD mener det er unødvendig å begrense bestemmelsens anvendelsesområde, og tiltrer ØPD sine vurderinger om dette. Påvirkning kan falle utenfor korrupsjonsbestemmelsen og bør i de tilfelle fanges opp av forbudet mot påvirkningshandel, også om virksomheten som påvirkes er privat.

2.15 Forslag om å innføre regulatoriske krav til antikorrupsjonsarbeid, pkt. 21 og 25.

OPD støtter som utgangspunkt Høviks forslag om å innføre regulatoriske krav til antikorrupsjonsarbeid. Reguleringen bør også omfatte store offentlige virksomheter og må som Høvik foreslår, ledsages av et kompetent tilsyn. Regulering av antikorrupsjonsarbeid vil ha en god forebyggende effekt.

Vennlig hilsen

Cecilie Lilaas-Skari
Visepolitimester

POLITIET

Politidirektoratet
postmottak

OSLO POLITIDISTRIKT

Deres referanse:
21/141720 -16

Vår referanse:
21/141720

Sted, Dato
Oslo, 22. desember 2021

Hørings svar - Svar på anmodning om fristutsettelse - OPD - Høring om foretaksstraff og korrupsjon

1 INNLEDNING

Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets anmodning om høringsinnspill kunngjort Regjeringen.no den 12.oktober 2021. Høringen gjelder enkeltpersonutredningen til advokat Knut Høvik "Foretaksstraff og korrupsjon" av 26. mai 2021.

Oslo politidistrikt har bedt om utsatt frist for levering av hørings svar. Utsatt frist er gitt i brev av 22. desember 2021 med unntak av spørsmål knyttet til administrative reaksjoner. I brevet vises til svar fra departementet og det er sitert:

"I utredningen punkt 7.5.8 (side 89–91) drøftes det hvilken betydning Høyesteretts avgjørelse har for administrativ foretakssanksjon etter forvaltningsloven § 46 og bestemmelser i særlovgivningen. Høviks anbefaling er at skyldkravet for administrative sanksjoner bør være uaktsomhet med mindre den enkelte særlov stiller et strengere skyldkrav (grov uaktsomhet eller forsett)".

Det er på denne bakgrunn at det avgis følgende foreløpige bemerkninger til departementets forslag:

I HR-2021-797-A er det slått fast at straffansvar for foretak krever skyld etter EMK art. 7 (legalitetsprinsippet). Siden administrativ sanksjon også er straff, kreves skyld også for illeggelse av slik reaksjon.

Oslo politidistrikt er enig i Høviks forslag til endring i forvaltningslovens § 46, første ledd, og tiltrer hans merknader til endringen i pkt. 26.1.2, sammenholdt med pkt.

OSLO POLITIDISTRIKT

Post: Postboks 8101 Dep, 0032 Oslo
E-post: post.oslo@politiet.no

Tlf.: 22669050
Faks: 22668741

Org. nr.: 961398142
www.politi.no

7.5.8. Endringen er en konsekvens av Høyesterett og EMD praksis og skaper konsistens og harmoni i regelverket.

Oslo politidistrikt er samtidig enig i Øst Politidistrikts sine refleksjoner rundt dette (brev til Politidirektoratet av 16. desember 2021), blant annet at en slik endring kan gi en større tilbøyelighet hos politiet til å henlegge forhold og overføre ellers straffbare forhold til behandling og reaksjon gjennom forvaltningen. Dersom dette er en uønsket konsekvens bør dette adresseres i departementets videre arbeid med saken.

Vennlig hilsen

Ole Rasmus Knudsen
Politiinspektør

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Øst politidistrikt

Deres referanse:

Vår referanse:
21/141720 - 21

Dato:
16.12.2021

Innspill på høring - Utredning om foretaksstraff og korrupsjon

Vi viser til Politidirektoratets brev av 15. november 2021, med anmodning om merknader til enkeltpersonsutredning fra advokat Knut Høivik, som evaluerer reglene om foretaksstraff og korrupsjon. Det vises også til etterfølgende epostkorrespondanse med direktoratet om fristutsettelse, med ny frist for merknader den 17. desember 2021.

Øst politidistrikt vil innledningsvis bemerke at lovendringsforslagene innen foretaksstraff ventelig vil ha stor betydning på flere sentrale samfunnsområder/ kriminalitetsområder, spesielt innen bekjempelse av miljøkriminalitet. Overordnet er det vår vurdering at utredningen med fordel kunne vært bredere anlagt, og da med et sterkere fokus på miljøkriminalitet.

Denne høringsuttalelsen vil først ta for seg forslagene til generelle endringer under punkt 1 før den belyser forslagene til endringer i korrupsjonslovgivningen under punkt 2.

1. Endringsforslag i foretaksstraffen

1.1 Forslaget om å innføre et krav om subjektiv skyld

Øst politidistrikt støtter ikke Høiviks forslag om at skyldkravet for foretaksstraff skal følge skyldkravet i det enkelte straffebud. Uaktsomhet bør fortsatt være tilstrekkelig for domfellelse i alle tilfeller, hvilket også bør fremkomme av straffeloven § 27.

Øst politidistrikt

Høyesterett har slått fast at dagens lovtekst i strl. § 27 om objektivt straffansvar er i strid med EMK og EMD's praksis og at det kreves en "mental link" mellom handlingen og de faktiske omstendigheter som statuerer straffansvaret", jf. HR-2021-797-A, synes det nødvendig å justere lovteksten slik at den kommer i overensstemmelse med dette. Høyesterett uttalte i HR-2021-797-A at det forelå uaktsomhet og at dette var tilstrekkelig for domfellelse.

Høivik foreslår at skyldkravet for foretaksstraff skal følge skyldkravet i det aktuelle straffebudet. Forslaget vil i mange saker heve terskelen for domfellelse der lovbudene krever grov uaktsomhet, se eksempelvis straffebestemmelsene i dyrevelferdsloven og plan- og bygningsloven. En dom som med en slik regelendring hadde fått et annet utfall er Rt. 2009 s. 1595, som gjaldt foretaksstraff mot et aksjeselskap som drev slakteri. Høyesterett kom til at det var tale om en situasjonsbestemt overtredelse og at skyldgraden var alminnelig uaktsomhet. Man stiller seg tvilende til om prevensjonshensynet bak foretaksstraffen ivaretas i tilstrekkelig grad dersom slike lovbrudd ikke kan straffes med foretaksstraff, og mener i likhet med Høyesterett i HR-2021-797-A at det er tilstrekkelig at skyldkravet er uaktsomhet for idømmelse av foretaksstraff. Man viser for øvrig til Rt.2012 s. 770 som gjaldt overtredelser av arbeidsmiljøloven og hvor Høyesterett også kommer til at det kun foreligger simpel uaktsomhet ved systemsvikt.

1.2 Endring av ordlyden "på vegne av" til "under utøvelsen av selskapets virksomhet"

Høivik skriver i sin utredning at uttrykket "på vegne av" er godt innarbeidet og klarlagt gjennom rettspraksis og at det kan tilsi en varsomhet med å endre ordlyden. Øst politidistrikt er enig i dette. Vi ser ikke behov for å endre ordlyden. Eventuelle presiseringer av uttrykket bør kunne uttrykkes i forarbeidene til en lovendring.

Øst politidistrikt er videre enig med Høivik i at oppdragstakere som opptrer som en integrert del av oppdragsforetakets egen virksomhet, som ved arbeidsinnleie, må likestilles med ansatte i organisasjonen. Videre bør dette også gjelde hvor oppdragstaker skal representere foretaket overfor tredjeparter. Vi støtter også at et morselskap kan bli ansvarlig for lovbrudd begått i datterselskap etter reglene om medvirkning.

1.3 Fjerne "kan skjønnet" og innføre en rettsstridsreservasjon for organisatoriske tiltak

Høivik foreslår å erstatte lovens fakultative "kan-skjønnet" med et obligatorisk straffansvar for foretak på det vilkår at foretaket kunne forebygget lovovertrедelsen med organisatoriske tiltak.

Øst politidistrikt er enig med Høivik i at terskelen for frifinnelse etter kan-skjønnet i rettspraksis er nokså høy. Vi er også enig i at legalitetsprinsippets klarhetskrav, hensynet til forutberegnelighet samt faren for at det oppstår rettsulikheter taler mot en slik skjønnsmessig regel. Samtidig er vi enig med departementet der de i Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) s. 242 skriver "Departementet mener at ordningen med foretaksstraff har virket godt, og ser en effektiv foretaksstraff som et viktig element i den nye straffeloven". I forhold til å innføre et vilkår om at selskapet kunne forebygget overtredelsen er vi også enig i Høiviks motargumenter mot å legge avgjørende vekt på dette i stedet for å la det spille inn i en helhetsvurdering som i dag. Det er særlig to hensyn som man finner avgjørende, for det første at det vil kunne bidra til å svekke *foretaksstraffens preventive effekt* ved at oppmerksomheten i foretakene vil være rettet mot å oppfylle minimumskravene til forsvarlige rutiner snarere enn å forhindre lovbrudd. Slik man tolker Rt. 2008 s. 996 avsnitt 36 er det nettopp denne siden av prevensjonshensynet som Høyesterett fremhever her. For det andre vil det slik Høivik påpeker være et komplisert *bevistema* å vurdere kvaliteten på et foretaks internkontrollsystem, og det kan være stor forskjell i den skriftlige dokumentasjonen og hvordan internsystemet fungerer i praksis. Dette er også Høyesterett inne på i Rt. 2008 s. 996 avsnitt 38. .... "At det kan være vanskelig for påtalemyndigheten konkret å påvise hva som bør gjøres annerledes, kan ikke være avgjørende."

Man kan også tenke seg at innføring av et slikt obligatorisk vilkår vil føre til behov for økt bruk av tvangsmidler mot foretak for å få tak i den informasjonen som finnes av avviksmeldinger m.v. i foretaket. Dersom foretaket selv har laget en intern granskningsrapport etter f.eks. et industriutslipp eller en arbeidsulykke vil foretaket trolig holde denne tilbake for politiet dersom den peker på forbedringspunkter. Det vil kreve en omfattende ransaking og etterfølgende datagjennomgang for politiet å få innsyn i slikt bevismateriale noe som vil bety omfattende ressursbruk.

En omvendt bevisbyrderregel vil ikke nødvendigvis gjøre det enklere for påtalemyndigheten og domstolen å vurdere hvor godt nedskrevne retningslinjer mv. i en virksomhet er implementert i praksis. Det vil også være ressurskrevende for virksomheter å selv bevise sin uskyld. Det antas en slik

ordning vil favorisere de største virksomhetene slik at det i praksis bare er mulig å få dømt de mindre og mellomstore virksomheter for brudd på regelverket. Vi er derfor skeptisk til å innføre et selvstendig vilkår om at selskapet kunne forebygget overtredelsen gjennom en rettsstridsreservasjon slik Høivik foreslår.

Høivik anbefaler samtidig at en tilsvarende rettsstridsreservasjon ikke er nødvendig ved administrative sanksjoner. Dette vil etter vår vurdering kunne bidra til undergrave bruken av foretaksstraff, særlig på miljøkriminalitetens område. Politiet og påtalemyndigheten vil med en slik regelendring ventelig, i større grad enn i dag, vurdere å overføre lovbruddet til forvaltningen fordi det vil være for krevende å bevise at foretaket kunne forebygget overtredelsen. Skulle man likevel gå for en slik løsning, bør lovgiver samtidig sikre at man har tilstrekkelig følbare sanksjonsmuligheter i forvaltningen.

Øst politidistrikt støtter etter dette ikke lovendringsforslaget på dette punktet.

1.4 Er tiden moden for å fjerne "kan-skjønnen"?

Det kan reises spørsmål om man kunne fjernet "kan-skjønnen" uten å tilføre et nytt obligatorisk vilkår slik Høivik foreslår. Påtalemyndigheten vil da fortsatt vurdere om overtredelsen er uaktsom. Vurderingen av om foretaket kunne forebygget overtredelsen ved "retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak" også komme inn i uaktsomhetsvurderingen. Som det fremgår av forarbeidene vil hendelige uhell og force majeure være unntatt fra området som foretaksstraffen er ment å dekke. Dessuten vil handlinger som er illojale eller kun utført i den enkelte arbeidstakers interesse ikke være utført "på vegne av" selskapet, og dermed ikke rammes av foretaksstraffen.

Påtalemyndigheten vil til tross for et bortfall av "kan-skjønnen" ha flere muligheter dersom den ikke finner at det bør utmåles foretaksstraff til tross for at straffebud er overtrådt. Det kan gis betinget påtaleunntatelse, hvilket ifølge Høiviks oversikt er gitt i 36 tilfeller i perioden 2011 til 2019. Det er videre adgang til å henlegge saker etter bevisets stilling hvis man mener at det er tvil om man kan bevise oppfyllelse av straffbarhetsvilkårene i retten. Dessuten kan man henlegge saken hvor strafferammen er 2 år eller lavere "*hvis ikke allmenne hensyn tilsier påtale*", jf. strpl. § 62a andre ledd. For øvrig kan påtalemyndigheten i egnede saker av mindre alvorlighetsgrad henlegge saken og overføre den til forvaltningen for forvaltnings sanksjoner.

Høivik foreslår dessuten en ny regel i § 28 siste ledd om betinget bot i tillegg til at han foreslår en presisering i § 61 om at straffutmålingsfrfall også gjelder for foretaksstraff. Disse reglene vil gi domstolen en skjønnsmessig adgang til å unnlate/utsette å idømme straff mot foretak dersom den mener vilkårene i straffebudet er oppfylt men foretaksstraff ikke burde utmåles. Ut fra disse mulighetene kan man spørre seg om det lenger er behov for det diskresjonære skjønnnet som ligger i "kan-skjønnnet". Kanskje er det slik at for at foretaksstraffen skal beholde sin preventive virkning ved siden av forvaltningens stadig større adgang til å bruke bl.a. overtredelsesgebyr som stenger for bruk av foretaksstraff, så er tiden moden for å la "kan-skjønnnet" bortfalle.

De vilkårene i straffelovens § 28 som rettspraksis ofte påpeker som grunnlag for utmåling av foretaksstraff er:

- a) straffens preventive virkning
- b) lovbruddets grovhet, og om noen som handler på vegne av foretaket har utvist skyld
- c) om foretaket ved retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne ha forebygget lovbruddet

Disse vilkårene foreslår Høivik skal komme inn i vurderingen av hvor stor bøtestrafen bør være. Dette er et forslag man støtter da det i stor grad vil påvirke straffverdigheten av handlingen.

1.5 Metoden for utmåling av bøtestraff

Øst politidistrikt er enig med Høivik i at foretakets økonomiske evne bør stå sentralt for straffutmålingen ved foretaksstraff. Man er også enig i at det er hensiktsmessig å ta utgangspunkt i foretakets omsetning ved beregningen, noe Høyesterett også har gjort bl.a. i HR-2016-2507-A som gjaldt et oppdrettsselskap som ble idømt 6 mill. kr. i bot for brudd på reguleringslovgivningen i forhold til underrapportering av lakselus.

Videre finner man Høiviks henvisning til overtredelsesgebyr fastsatt for brudd på konkurranseloven interessant da det kan virke urimelig og uforholdsmessig at disse forvaltningssanksjonene ligger "skyhøyt" over det som vanligvis utmåles som foretaksstraff av retten selv mot store selskaper. For at foretaksstraffen skal ha den nødvendige preventive effekt bør den i mange tilfeller justeres opp fra det nivået som ofte utmåles i dag. Straffenivået bør ligge over nivået for overtredelsesgebyr da foretaksstraff skal ramme de

grovere overtredelsene. Man er enig i at boten som et utgangspunkt kan fastsettes til et beløp som tilsvarer en forholdsmessig andel av selskapets gjennomsnittlige brutto driftsinntekt for de tre siste regnskapsår før domstoltidspunktet. Man er også enig i at beløpet bør justeres ut fra de mer generelle straffutmålingsmomenter som han nevner i utkast til ny § 28.

Øst politidistrikt er videre enig i at det bør fremkomme av domsgrunnene hva som er vektlagt under utmåling av foretaksstraffen. Man ser det derimot ikke særlig hensiktsmessig at det også kreves at det skal fremkomme av boten hvordan man har beregnet den og at det spesifiseres gjennom en lovendring i straffeprosessloven § 256. Dette vil trolig føre til økt grad av "forhandlingsønske" fra selskapets side mot påtalemyndigheten for å få satt boten ned, noe man ikke ønsker å oppmuntre til. Bøtenivået for ulike overtredelser vil også justeres etter rettspraksis og det virker ikke hensiktsmessig å redegjøre for rettspraksis i et forelegg.

1.6 Selvinkrimineringsvernet for foretak

Man støtter Høvik i at behovet for et selvinkrimineringsvern er langt mindre for foretak enn for enkeltpersoners eget straffansvar. Videre at det er betenkelig med tanke på sakens opplysning og vanskelig gjennomførbart dersom politi- og påtalemyndighet skulle være avskåret fra å bruke dokumentbevis som foretaket har avgitt som følge av sin opplysningsplikt til forvaltningen. Man gir sin tilslutning til Høviks tolkning av EMD's praksis vedrørende selvinkrimineringsvernet for foretak og til straffeprosesslovutvalgets forslag til ny straffeprosesslov § 3-2 som gjør uttrykkelig unntak fra selvinkrimineringsvernet hvor mistenkte er foretak.

1.7 Offentliggjøring av forelegg og henleggelsesbeslutninger mot foretak

Øst politidistrikt gir sin tilslutning til Høviks syn om at det er behov for økt åpenhet om bøtenivået for foretaksstraff for å motvirke forskjellsbehandling og for at foretaksstraffen skal gis den fulle preventive effekten den er ment å ha. Man er også enig i at vedtatte forelegg på foretaksstraff bør kunne publiseres gjennom Lovdata, og at det bør sikres et system der anonymisering og personvern hensyn ivaretas.

Når det gjelder henleggelsesbeslutninger er man enig i at det ikke kan være noe særlig behov for publisering av slike beslutninger dersom kan-skjønnnet oppheves.

1.8 Hovedforhandling uten meddommere

Utredningen foreslår å opprettholde dagens løsning i strpl. § 276 første ledd om at saker der det har vært utferdiget forelegg kan retten settes uten meddommere. Øst politidistrikt er her enig med uttalelsen i forarbeidene i Ot. Prp. Nr. 13(2008-2009) der følgende fremkommer:

"Saker om foretaksstraff vil ofte gjelde store summer og kan jamvel reise kompliserte spørsmål, slik at dei ikkje er eigna for pådømming utan meddommarar"

Fra NOU 2016:24 s. 234 hitsettes:

"Dersom det er aktuelt med en meget stor bøtestraff, slik det ofte er i saker om foretaksstraff, kan retten velge å sette retten med meddommere, jf. kravet om at behandlingsmåten ikke må være betenkelig"

Ut fra politidistriktets egne erfaringer er det vanligste at retten settes med meddommere når saker om foretaksstraff skal behandles, og man foreslår at dette gjøres til hovedregelen i strpl. § 276.

2. Endringer i korrupsjonslovgivningen

2.1 Innledning

Innledningsvis bør lovgiver gjøre seg noen grunnleggende refleksjoner om det i Norge foregår uønsket korrupsjon, i hvilken grad rettspraksis og lovforståelsen er i overensstemmelse med lovgivers ønske, og om dette samsvarer med de internasjonale forpliktelser og forventninger som er gitt. Det bemerkes her at korrupsjonslovgivningen i både amerikansk og europeisk rett har vært og er under sterk utvikling, og at det er internasjonale forventninger om tydeligere regelverk knyttet til korrupsjon. Som kjent var det flere korrupsjonshandlinger som var tillatt i Norge tidligere, som ikke er tiltatt i dag f.eks. norsk initierte bestikkelser i utlandet. I korrupsjonssaken mot Yara har det vært uttalt at hvis styret hadde vært oppdatert på det strengere lovverket knyttet til korrupsjon ville selskapet trolig ha handlet annerledes. Selv om styreleder ble frikjent i lagmannsretten, er det likevel et faktum at selskapet selv vedtok et historisk høyt forelegg på 270 millioner kroner, som foretaksstraff.

2.2 Korrupt formål

I utredningen pkt. 19.4.4 vurderes det om det i norsk rett bør innføres en presisering av at korrupsjonen må ha et "korrupt formål". Det er ikke et slikt krav i dagens lovtekst, men antas være inkludert i begrepet "utilbørlig fordel" som en rettslig standard. I utredningens forslag til lovendring er det likevel ikke foreslått noen slik utvidelse av § 387.

Det antas å være betenkelig å inkludere et krav om "korrupt formål" fordi det nødvendigvis vil bli et nytt og kumulativt vilkår for straff, og vil medføre at det under iretteføringen også må føres bevis for at handlingen hadde et korrupt formål, ut over det som fordres i dagens bevisbilde jf. den rettslige standarden "utilbørlig". Det frarådes derfor å vurdere et slikt nytt krav i straffeloven § 378. I utredningen sitt lovforslag foreslås det i § 387 å innta "direkte eller indirekte" i lovteksten, selv om dette antas følge av dagens lovtekst. Forslaget støttes, fordi det kan ha en god signaleffekt.

2.3 Grov uaktsom medvirkning § 378a

Utredningen foreslår kriminalisering av "grov uaktsom medvirkning" til korrupsjon i ny § 378a. Man er enig i intensjonen, hvor det også fremheves en ønsket økt aktsomhetsnorm, for eksempel til unnlatesehandlinger, hvor ledere unnlater å gripe inn eller i tilstrekkelig grad forebygger mot korrupsjon.

For det første fremstår det lovteknisk noe underlig at en vil tilføre en egen "medvirkningsbestemmelse" fordi slike bestemmelser ikke finnes andre steder i straffeloven. Det antas likevel som riktig å fjerne "medvirkning", slik at "grovt uaktsom" korrupsjon er straffbart, og samtidig ha muligheten til å tilføye § 15. For det annet foreslås det en strafferamme på hhv. 1 år for simpel korrupsjon og 2 år grov korrupsjon. Det vises til at tilsvarende lovbestemmelser for hhv. "grovt uaktsom" heleri og hvitvasking, har lovgiver valgt en annen teknisk løsning, hvor det er henvist tilbake til de aktuelle bestemmelser. Det antas at ny § 387a bør utformes på samme måte. Dette innebærer at også at det bare angir den høyeste strafferammen.

På den annen side bør trolig strafferammen for grov uaktsom korrupsjon settes høyere enn 2 år, nettopp fordi at både bestemmelsen om simpel korrupsjon har 3 år, mens andre tilsvarende bestemmelser som bedrageri, underslag og økonomisk utroskap har 2 år. Grove overtredelser av de nevnte bestemmelser har 6 år, mens grov korrupsjon har 10 år. For å videreføre straffenivået for

korrupsjon antas det derfor at det minst bør settes en strafferamme på 3 år for grov uaktsom korrupsjon.

2.4 Påvirkningshandling jf. § 389

Utredningen foreslår noen endringer i bestemmelsen om påvirkningshandlinger, og den største endringen er trolig å begrense bestemmelsen til kun å gjelde utøvelse av offentlig myndighet.

Bestemmelsen er omtalt som lobby-paragrafen, og illustrerer vanskeligheten med å sette grense mellom lovlig og ulovlig lobby-virksomhet, eller på annen måte tilføre beslutningstakere vurderinger og momenter i forkant av sine beslutninger. Åpenhet omkring slik påvirkningshandlinger har også vært tema, og det har gjentatte ganger vært foreslått å opprette lobby-register, både i Stortinget og i større norske byer. Det bør vurderes om et lovforslag bør inneholde et forslag om registrering av påvirkningsagenter eller lobbyister. Det er ingen kjente rettsavgjørelser knyttet til bestemmelsen i straffeloven § 389, og ei heller for straffeloven (1902) § 276 c). Utredningen nevner at Økokrim har utferdiget et forelegg med hjemmel i § 389, samtidig som det skrives at subsumsjonen burde ha vært korrupsjon.

Sett i lys av at bestemmelsen i liten grad benyttes, er det vanskelig å se behovet for å redusere bestemmelsens rekkevidde. Det kan for øvrig tenktes tilfeller der det bedrives påvirkning og "lobby" virksomhet overfor større private virksomhet. Det kan være aktuelt i tilfeller som f.eks. salg av industribedrifter til eiere som vurderes å utgjøre en nasjonal sikkerhetsrisiko eller ved tildeling av større leverandørkontakter innenfor oljevirksomhet. Selv om dette primært ligger innenfor den privatrettslige og frie kontraktsinngåelse, vil det være teoretisk mulighet for at noen bedriver utilbørlig påvirkning overfor andre som sitter i posisjoner med beslutningsmyndighet, på samme måte som ved utøvelse av offentlig myndighet. Med denne begrunnelse støttes ikke forslaget om å begrense § 389 til kun å gjelde offentlig myndighet.

Med hilsen

Vibeke Schøyen
Leder

Knut-Aleksander Hymer
Leder

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandlere:
Politiadvokat Elisabeth Rastad
Politiadvokat Jahn Schei

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

NORWEGIAN POLICE UNIVERSITY COLLEGE

Deres referanse:

Vår referanse:
21/02293-3

Dato:
06.01.2022

HØRINGSSVAR - UTREDNING OM FORETAKSSTRAFF OG KORRUPSJON

Politihøgskolen viser til departementets høringsbrev av 12. oktober 2021. Høringsfristen er 11. januar 2022.

Etter Politihøgskolens oppfatning er Høivik-rapporten god og skolen støtter flere av forslagene som fremmes. Rapporten er imidlertid ikke utarbeidet av et bredt sammensatt lovutvalg, noe som tilsier at enkelte forslag bør utredes nærmere før større lovendringer vedtas.

På denne bakgrunn har Politihøgskolen følgende innspill:

1. KORRUPSJON

1.1. Behov for en tosporet løsning

Etter Politihøgskolens mening gjør de strafferettslige prinsippene det svært vanskelig å sikre en effektiv sanksjonering av foretak som begår korrupsjonslovbrudd, som jo ligger til grunn for mandatet for rapporten. Vi viser i denne sammenheng til artikkelen «Sanksjonsregimer for foretak» i Tidsskrift for Strafferett, der Professorene Erling Hjelmeng, Tina Søreide, Jørn Jacobsen og Jon Petter Rui skriver følgende:

«Innenfor straffesporet vil imidlertid EMK-retten legge begrensninger på hvor langt en kan gå i en objektivisering, noe som aktualiserer spørsmålet om det på flere områder er grunn til å gå vekk fra foretaksstraffen og utvikle håndhevingssystemet innenfor et forvaltningsrettslig spor, og da med utgangspunkt i den særlige karakteren til foretak og sanksjonering av disse¹.»

Etter skolens oppfatning er det også på dette feltet ønskelig med en tosporsløsning for å sikre best mulig sanksjonering av foretak for korrupsjonsovertredelser, dette i tråd med rapportens forslag.

---

¹ Tidsskrift for Strafferett, ÅRGANG 21, nr. 3 -2021, s. 273–299 «Sanksjonsregimer for foretak», Hjelmeng, Søreide, Jacobsen og Rui

Det bør dermed utredes en egen lov for korrupsjon som stiller krav til forebygging og hvor foretak kan sanksjoneres ved administrative gebyrer i regi av et kontrollorgan. Tilsvarende ordninger finnes allerede på hvitvaskingsområdet og konkurranseområdet. (En mulig modell her kan være en parallell til måten man regulerer sikkerhet på i industrien²). På denne måten vil man kunne velge mellom sanksjoner mot foretak i et sivilt/administrativt spor eller straffesanksjoner i påtalesporet. En slik løsning harmonerer godt med ordningen på tilliggende rettsområder f.eks. skatt/avgift og arbeidstilsyn. Man vil dermed også sikre et systematisk anti-korrupsjonsarbeid ute i virksomhetene.

I rapporten foreslås det imidlertid at en slik regulering kun skal gjelde for «store foretak». Politihøgskolen vil i denne sammenheng reise spørsmålet om ikke også mindre virksomheter, samt offentlig sektor, bør underlegges denne type regler. Det er klart at også små foretak og for eksempel kommunal forvaltning er i risikozonen for korrupsjon, slik at sanksjonerte krav til forebygging bør være et påkrevet også her.

I et sivilt spor ville det også være mulig å implementere incentivet om tilnærmet null-straff for de virksomheter som tilstår egne lovbrudd, dersom departementet skulle gå inn for dette. Videre vil det i sivilt spor kunne være mulig å pålegge selvrapportering.

Nyere forskning viser også at et slikt tosporet system fungerer bedre enn der et område kun reguleres strafferettslig. Land som etablerer sivilrettslig sanksjonering av foretakskorrupsjon i tillegg til strafferettslig, ser ut til å øke avdekkingsraten ganske raskt. En parallell kan også trekkes til hvitvaskingsreglene som kan håndheves raskere og med minst like store bøter i det sivilrettslige sporet som i det strafferettslige. Det samme gjelder på konkurranseområdet.

1.2. Utformingen av strl. § 387

Rapporten foreslår å innta formuleringen «gjøre eller unnlate noe» i gjerningsbeskrivelsen i strl. § 387. Per i dag er dette ikke med som et kriterium i lovteksten.

Etter skolens oppfatning vil man her innskrenke regelens virkeområde, heller enn å gi mer effektive regler. Denne formuleringen bør dermed ikke inntas.

Videre hadde det etter vår oppfatning være nyttig dersom det kom til uttrykk enten eksplisitt i lovteksten eller gjennom departementets forarbeider at kriteriet «*utøvelsen av stilling, verv eller utføringen av oppdrag*» også må omfatte personer som reelt sett har en slik rolle, selv om de formelt sett ikke er en slik myndighetsperson/har en slik rolle.

1.3. Strl. § 387a Grov uaktsom medvirkning

Politihøgskolen er positiv til forslaget om kriminalisering av grov uaktsom medvirkning til korrupsjon. Det fremstår imidlertid som litt uklart om domfellelse for grov uaktsom medvirkning skal være betinget av at en hovedmann domfelles for forsettlig overtredelse. Etter vårt skjønn bør dette ikke være en forutsetning. Departementet bes presisere dette nærmere i forarbeidene.

Etter skolens skjønn bør departementet videre vurdere å utrede en kriminalisering av grovt uaktsom korrupsjon generelt. Dette ville representere et meget effektivt verktøy mot korrupsjon og være på linje med common law-landenes regler om straffansvar ved såkalt «willful blindness»

1.4. Straffenivå og incentivordninger

Basert på økonomisk forskning er det klart at straff bør bidra til at lovbrudd blir ulønnsomme. Dette må ses mot det bakteppe at det både på kort og lang sikt kan være svært lukrativt for foretak å benytte bestikkelser, f.eks. for å tilgang til fremvoksende markeder eller for å få lisenser for utvinning av naturressurser. For å bidra til størst mulig avskrekkende effekt må nivået på straffen dermed ligge høyt for å virke forebyggende. Dette er jevnlig vanskelig å oppnå for de mest lønnsomme typene lovbrudd, typisk korrupsjon. Bøtenivået for foretak i

² Tidsskrift for Rettsvitenskap, vol. 132, 2/2019 s. 132–162.

alvorlige korrupsjonssaker ligger f.eks. langt høyere i mange andre land, også i Europa. Lovgiver bør gi signaler om at bøtenivået i Norge for korrupsjon bør heves.

Man kan også veie dette opp ved å sette fordelene for de som varsler, høyt nok. Incentivordningene knyttet til forebygging av korrupsjon utgjør dermed en enda viktigere faktor for korrupsjonssanksjonering enn for lovbrudd hvor man klarer å ilegge avskrekkende straffer.

1.5. Korrupsjon: Avsluttende bemerkninger

Dersom det etableres et tosporet system med betydelige incentiver for selvrapporing er det etter skolens oppfatning svært viktig at påtalemyndighetene ikke baserer seg kun på å håndtere selvrapporterte saker.

Politi/påtalemyndighet må opprettholde en viss selvstendig oppdagelsesrisiko med et høyt straffnivå for dem som ikke rapporterer. Dersom dette ikke gjøres vil tilbøyeligheten til å selvrapporere synke, ettersom det da ikke blir noen ekstra gevinst av slik selvrapporing.

2. Foretaksstraff

2.1. Strl. § 27 - fjerning av kan-skjønn

Rapporten foreslår å fjerne foretaksansvarets fakultative karakter gjennom å fjerne det såkalte «kan-skjønn» i strl. § 27.

Etter Politihøgskolens oppfatning bør dette forslaget utredes nærmere før det tas en beslutning. Hele 97% av forelegg mot foretak vedtas uten å belaste domstolene. Dette tyder på at dagens foretaksstrafferegime fungerer effektivt og gir en nødvendig fleksibilitet, i alle fall for de kriminalitetstyper som er de mest praktiske for bruk av foretaksstraff.

Rapporten viser at ca. 550 saker hvert år avgjøres ved forelegg mot foretak, men hvilke sakstyper dette gjelder, er ikke beskrevet og bør analyseres. Korrupsjonssakene utgjør bare en promille av disse, slik at hovedvekten av sakene på feltet vil gjelde overtredelser av annen spesiallovgivning. Et behov for større forutberegnelighet, kan avbøtes på andre måter enn ved å fjerne kan-skjønn, blant annet ved klarer regler for selvrapporing.

2.2. Strl. § 27 - Betydningen av forebyggende arbeid - rettsstridsreservasjonen

I rapporten foreslås det å innføre en rettsstridsreservasjon for foretaksstraff i strl. § 27, 1. ledd, 3. pkt; slik at foretaket bare straffes «*dersom det kunne ha forebygget den straffbare handlingen*».

Politihøgskolen stiller seg negativ til innføringen av en slik rettsstridsreservasjon i lovteksten. Et slikt vilkår bør ikke legges inn for bruk av foretaksstraff idet dette vil gi et svært komplisert bevistem og vil være egnet til å vidløftiggjøre saken. I ytterste konsekvens kan et slikt vilkår resultere i at politiet henlegger flere saker på bevisets stilling, noe som ikke var intensjonen med utredningen.

Dette momentet bør heller tillegges vekt ved straffutmålingen, og på denne måten vil det forebyggende aspektet likevel bli ivaretatt, ved at det vil lønne seg for virksomhetene å ha et godt forebyggende system på plass.

Dersom den foreslåtte regelen vedtas må det i hvert fall være foretaket selv som har bevisbyrden for at de foreliggende tiltakene er tilstrekkelige.

2.3. Skyldkrav for ileggelse

Rapporten foreslår som vilkår for å ilegge foretaksstraff at det aktuelle straffebudets skyldkrav må være oppfylt av gjerningspersonen. Dette vil gjøre det vanskeligere å domfelle et foretak der straffebudet krever forsett.

Politi­høgskolen støtter ikke dette forslaget, og mener at en slik regel vil heve terskelen for foretaksstraff i forhold til dagens regler. Etter vårt skjønn er et slikt resultat ikke i tråd med mandatet eller Stortingets føringer.

2.4. Incentiver for selvrappor­tering

Politi­høgskolen er positiv til at selvrappor­tering kan gi grunnlag for mildere sanksjonering. Dette er relevant på samtlige områder, ikke bare på korrupsjonsfeltet. Vi støtter rapportens forslag om at det utarbeides nærmere retningslinjer for de forventninger som stilles til selvrappor­tingen. Slike retningslinjer bør utarbeides av påtalemyndigheten ved Riksadvokatembetet.

Vi støtter også de momenter som rapporten lister opp på s. 275, og vil foreslå å supplere disse med et punkt om foretaket har opphevet advokaters taushetsplikt i anledning saken. Dette er et ikke ubetydelig grep som vil kunne muliggjøre avdekking av korrupsjon i vesentlig grad.

2.5. Bruk av forlik

I den norske debatten om lovendringer gis det ofte inntrykk av at vi utvikler regler i isolasjon mens realiteten er at Norge påvirkes av utenlandsk rettsutvikling og internasjonale anbefalinger. Dette er også i Norges interesse, ettersom harmonisering jevnlig er hensiktsmessig.

Bruken av forlik i foretakssaker er et tema i de nylig vedtatte OECD- anbefalingen «Recommendation of the Council for Further Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions»³. Det skjer dermed en rask utvikling i reguleringen internasjonalt på de samme spørsmålene som Høvikrapporten tar opp. Momentene i anbefalingen kan også være relevante på andre områder enn korrupsjonsfeltet.

Departementet bør se hen til OECD-anbefalingen i det videre arbeidet med de delene av lovforslaget som omhandler forlik, særlig på følgende punkter:

- kravene til hvilken informasjon som skal deles med offentligheten
- mer forutsigbare fordeler for virksomheter som selvrappor­terer
- samarbeid i etterforskning
- sterkere og tydeligere vern for varslere

Med hilsen

Nina Skarpenes
Rektor

Elisabeth Hammer Sæten
Seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler:
Inger Astrid Elizabeth Coll, høgskolelektor

---

³ <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0378>